

Prof. dr hab. Janusz Nowicki
Członek korespondent PAN
(1937–2013)

Pro memoria

W dniu 27 września 2013 r., po długiej i ciężkiej chorobie, w wieku 76 lat odszedł od nas na zawsze Prof. dr hab. Janusz Nowicki – członek korespondent Polskiej Akademii Nauk, utalentowany naukowiec, dociekliwy badacz, przyjazny studentom nauczyciel akademicki, a przede wszystkim wspaniały, wyjątkowy Człowiek. Człowiek pełen rozważli, serdeczności, ciepła i niespotykanej życzliwości.

Prof. dr hab. Janusz Nowicki urodził się 3 lutego 1937 r. w rodzinie nauczycielskiej na Kresach Wschodnich w miejscowości Zasule, powiat Stołpce. W 1945 r. w ramach powojennej repatriacji wraz z rodziną przyjechał do wsi Leszno w ówczesnym województwie łódzkim. Szkołę podstawową ukończył w 1950 r. w Grabowie k. Łęczycy, Liceum Ogólnokształcące – w 1954 r. w Łęczycy. W latach 1954–1960 studiował na Wydziale Rolnym Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie, uzyskując w 1958 r. dyplom inżyniera rolnictwa, a w 1960 r. – dyplom magistra.

Po ukończeniu studiów, 1 kwietnia 1960 r. rozpoczął pracę zawodową w Katedrze Ogólnej Uprawy Roli i Roślin, kontynuując ją nieprzerwanie przez 47 lat. W macierzystej Uczelni, Wydziale i Katedrze przeszedł wszystkie etapy rozwoju naukowego i wszelkie awanse. Stopień doktora nauk rolniczych uzyskał w 1969 r., doktora habilitowanego w 1982, zaś tytuł profesora w 1992. Był uczniem, wychowankiem, długoletnim współpracownikiem, a następnie kontynuatorem głównych nurtów badawczych Profesora Witolda Niewiadomskiego. Po przejściu na emeryturę w 2007 r. nie zerwał kontaktu z miejscem dotychczasowej pracy, lecz nadal służył radą i pomocą swoim najbliższym współpracownikom z Katedry Systemów Rolniczych, żywo interesując się ich życiem zawodowym i rodzinnym; wspólnie radował się z ich sukcesów i pocieszał po niepowodzeniach.

Prof. dr hab. Janusz Nowicki był wybitną postacią w dziedzinie nauk rolniczych. Należał do ścisłej czołówki polskich specjalistów w zakresie uprawy roli i roślin, tkwiąc w centrum

problematyki tego obszaru nauki. Jego zainteresowania badawcze skupiały się głównie wokół teorii i techniki uprawy roli, zmianowania i płodozmianu oraz szeroko rozumianej gospodarki przestrzennej. Dowodzą tego liczne eksperymenty przeprowadzone w różnych warunkach siedliskowych (na glebach lekkich, średnich i ciężkich) regionu północno-wschodniej Polski oraz opublikowane prace. W opracowaniach z zakresu uprawy roli starał się zawsze poszukiwać nowoczesnych rozwiązań technologicznych i łączyć je, bądź konfrontować z tradycyjną uprawą płużną. Szczególne zasługi Profesora należy odnotować w zakresie tematyki płodozmianowej. Z Jego inicjatywy powstały opracowania zrywające z dotychczasowym, zachowawczym traktowaniem zasad konstrukcji zmianowań i wskazujące, iż prawie w każdych warunkach przyrodniczych możliwe jest łączenie kilku, niekiedy sprzecznych celów, jak np. zapewnienie równowagi w środowisku przy jednocześnie wysokiej produkcji ziemiopłodów, ukierunkowanej na uzyskanie niezbędnych korzyści ekonomicznych.

Profesor Nowicki był tytanem pracy metodyczno-doświadczalnej, o czym świadczą następujące fakty. Jego udziałem było kierownictwo i wiodące uczestnictwo w realizacji 8 programów badawczych (rządowych, jednostkowych, resortowych, regionalnych itp.) funkcjonujących w Polsce do czasu powołania Komitetu Badań Naukowych oraz realizacja 8 projektów badawczych (grantów) KBN (w tym kierownictwo 2 autorskich, 2 promotorskich i 1 zamawianego, w pozostałych 3 – jako główny wykonawca). Jako kierownik Katedry firmował ponadto kilka tematów badawczych finansowanych ze środków statutowych na działalność naukową.

W pracy naukowej Profesora Janusza Nowickiego na szczególne podkreślenie zasługuje wielorakość źródeł, z jakich pochodziły uzyskane, opracowane, a następnie ogłaszane wyniki. Były to m.in. różnego rodzaju wieloletnie, ściśle, statyczne eksperymenty (polowe, fitometryczne, wazonowe i laboratoryjne), jak również doświadczenia łanowe, półprodukcyjne czy produkcyjne oraz marszrutowe prace terenowe. Obejmowały one szeroki wachlarz warunków siedliskowych (glebowych, geomorfologicznych, wodnych i innych), charakterystycznych dla północno-wschodniej Polski (Warmia, Mazury, Żuławy Wiślane itd.), z uwzględnieniem różnych form wykorzystania ziemi rolniczej tj. pól uprawnych i użytków zielonych oraz gruntów odłogowanych.

Dorobek publikacyjny Profesora wskazuje na ogromną różnorodność form oraz dróg docierania do adresata lub odbiorcy zebranych rezultatów, wypracowanych idei i poglądów; począwszy od publikowanych rozpraw, monografii, artykułów itp., skierowanych do krajowych i zagranicznych środowisk naukowych, poprzez wszelkiego rodzaju raporty, ekspertyzy i instrukcje wdrożeniowe, przygotowane na potrzeby jednostek badawczych, gospodarczych i administracyjnych, a skończywszy na bezpośrednim przekazywaniu popularnych zaleceń dla praktyki.

Rezultaty trudu naukowego Profesora, zawarte w licznych opracowaniach o charakterze naukowym i aplikacyjnym, wskazują na nowatorskie podejście badawcze, poszukiwania niekonwencjonalnych rozwiązań połączone z wyjątkową skrupulatnością w zakresie doboru materiałów źródłowych, słowem śmiałość w dziedzinie metodyki, a przy tym ostrożność w zakresie wnioskowania.

Bogaty dorobek badawczy, umiejętność współpracy w zespole, ogromne zaangażowanie w pracę naukową i dydaktyczną, niezwykle kreatywna wobec niej postawa oraz perspektywiczne spojrzenie na naukę rolniczą i rolnictwo, połączone z przenikliwością, pozwalającą na wytyczanie nowych trendów, oto przymioty, jakie niewątpliwie charakteryzowały sylwetkę Profesora. Jego prace stały się już dziś trwałym dorobkiem nauki polskiej w tej dziedzinie i przez długie lata wytyczać będą kierunki dalszych poszukiwań.

Aktywność, pomysłowość i determinacja Profesora Nowickiego umożliwiły Mu stworzenie własnej – olsztyńskiej szkoły naukowej. Korzystając ze wsparcia merytorycznego i wielkiej życzliwości pod Jego kierunkiem 6 osób pomyślnie zakończyło przewody doktorskie. Profesor

sprawował także opiekę naukową nad 10 ukończonymi habilitacjami, a 7 Jego podopiecznych już uzyskało zaszczytny tytuł profesora. Kontynuują oni zaszczerpione przez Niego idee nowoczesnej agronomii i ekologii.

Profesor przewodniczył 7 oraz uczestniczył w pracach 22 komitetów organizacyjnych przygotowujących konferencje i zjazdy naukowe. Brał ponadto czynny udział w kilkudziesięciu krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, w tym w 10 z referatami zamawianymi, zawsze wzbudzającymi wielkie zainteresowanie słuchaczy. Odbił szereg staży i misji naukowych (Uniwersytet im. Łomonosowa w Moskwie, Uniwersytet Rolniczy w Gödele, Uniwersytet Rolniczo-Leśny im. G. Mendla w Brnie). Wyjeżdżał ponadto wielokrotnie za granicę do różnych ośrodków naukowych (Rosja, Litwa, Ukraina, Słowacja, Czechy, Niemcy).

Prof. dr hab. Janusz Nowicki był wspaniałym dydaktykiem i pedagogiem, wychowawcą wielu pokoleń młodzieży akademickiej, animatorem kultury studenckiej. Pełnił liczne funkcje organizacyjne, a najważniejsze z nich to stanowisko prorektora ds. studiów i studentów olsztyńskiej Akademii Rolniczo-Technicznej, prodziekana w tym samym zakresie na Wydziale Rolniczym, wreszcie kierownika katedr: Uprawy Roli i Użytków Zielonych w latach 1988–1995) oraz Uprawy Roli i Roślin – aktualnie Systemów Rolniczych (w latach 1995–2007). Pełniąc te funkcje zaskarbił sobie poważanie i szacunek młodzieży oraz wielkie uznanie u podwładnych. Jako ceniony dydaktyk nie szczędził wysiłków prowadząc wykłady, ćwiczenia i seminaria, a także promując blisko 100 prac magisterskich i inżynierskich.

Profesor czynnie uczestniczył w życiu organizacyjnym środowiska naukowego w Polsce. Był członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk. Od pięciu kadencji znajdował się w gronie członków Komitetu Uprawy Roślin Polskiej Akademii Nauk, pełniąc przez jedną kadencję funkcję Przewodniczącego Komitetu. Był długoletnim Przewodniczącym Oddziału Olsztyńskiego i Wiceprzewodniczącym Zarządu Krajowego Polskiego Towarzystwa Agronomicznego. Zasiadał w zespole doradców Prezydenta ds. rolnictwa i obszarów wiejskich. Wchodził w skład Rad Naukowych, m.in. Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Instytutu Agrofizyki im. B. Dobrzańskiego w Lublinie, Instytutu Genetyki Roślin Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu, Zakładu Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego w Poznaniu i wielu innych.

Prof. dr hab. Janusz Nowicki to wielokrotny laureat nagród ministerialnych i Rektora Akademii Rolniczo-Technicznej i Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Złotym Laurem Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Profesor szczególnie cenił sobie nagrodę zespołową I^o Ministra Budownictwa, Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej otrzymaną za plan regionalny rozwoju i modernizacji Żuław oraz Nagrodę Zespołową I^o Ministra Edukacji Narodowej otrzymaną wraz z grupą współpracowników z ówczesnego Wydziału Rolniczego Akademii Rolniczo-Technicznej za cykl publikacji, będących ukoronowaniem programu badawczego „Doskonalenie technologii i organizacji produkcji na Żuławach”.

Non omnis moriar – Profesorze! *Non omnis moriar* – ta sentencja sprawdziła się szczególnie w Twoim przypadku. Rzeczywiście, nie wszystek umarłeś. Pozostało po Tobie ponad 150 oryginalnych prac naukowych, skrypty, monografie i książki. Ale najważniejsze pozostaliśmy – my, Twój wychowankowie. Jako Twój uczeń i przez blisko 30 lat najbliższy współpracownik zaświadczam, że odszedł od nas Człowiek renesansu, humanista, pasjonat przyrody, zapalony myśliwy, Człowiek wielkiej kultury osobistej, o wysublimowanym poczuciu humoru, Człowiek serdeczny skromny uczynny, pracowity, niezwykle oddany sprawom społeczności akademickiej.

Prof. dr hab. Janusz Nowicki zmarł przedwcześnie. Miał jeszcze wiele pomysłów na życie i na spędzanie wolnego czasu, miał wiele planów i koncepcji badawczych, o czym – mimo cięż-

kiej choroby – chętnie rozmawiał z przyjaciółmi, miał niedokończone opracowania i książki naukowe. Pozostawił nas – najbliższych swoich współpracowników z Katedry bez merytorycznej opieki i wsparcia.

Odnosząc się do postaci Profesora jako naukowca, wychowawcy, nauczyciela, kolegi i przyjaciela należy wyrazić głęboki szacunek i podziękować Mu za wszystko, pamiętać o tym, co zrobił dla dobra nauki i praktyki rolniczej, dla Uczelni, Wydziału, Katedry, dla podwładnych i współpracowników.

Ceremonia pogrzebowa Profesora Janusza Nowickiego odbyła się 4 października 2013 r.

Uroczyste pożegnanie akademickie rozpoczęło się od wprowadzenia sztandaru i wystawienia warty przez Akademickie Koło Łowieckie „Darz Bór”, którego Profesor był członkiem do ostatnich dni życia. W dalszej kolejności warty wystawili pracownicy Katedry Systemów Rolniczych, studenci z Zespołu Pieśni i Tańca Kortowo, Rada Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa oraz Rektor i Senat Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Jako pierwszy zabrał głos Kierownika Katedry Systemów Rolniczych prof. dr hab. Marek Marks, charakteryzując sylwetkę i dokonania Profesora Janusza Nowickiego. W imieniu Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa wystąpił Dziekan – prof. dr hab. Krzysztof Młynarczyk, a w imieniu Polskiej Akademii Nauk, jej Wiceprezes – prof. dr hab. Adam Zięcik. Reprezentując Komitet Uprawy Roślin Polskiej Akademii Nauk oraz pracowników katedr jednoimiennych uczelni rolniczych głos zabrał prof. dr hab. Franciszek Rudnicki. Uroczystości zakończyło wystąpienie Rektora – prof. dr hab. Ryszarda Góreckiego, który pożegnał prof. dr hab. Janusza Nowickiego w imieniu Senatu i całej społeczności akademickiej.

Po szczególnie podniosłym i uroczystym pożegnaniu akademickim oraz mszy żałobnej, odprawionej w kościele pod wezwaniem św. Franciszka z Asyżu, trumna z ciałem Profesora, przy hejnale rogów myśliwskich, posypana świerkowymi gałązkami, została złożona w grobie rodzinnym na Cmentarzu Komunalnym przy ulicy Poprzecznej w Olsztynie. Żegnało Go, prócz Rodziny, wielu przyjaciół, współpracowników, kolegów, doktorantów i studentów. Wyrażano przy tym smutek i żal oraz przypominano sylwetkę tego wybitnego uczonego, nauczyciela akademickiego, a przede wszystkim niezawodnego Przyjaciela i Kolegę.

Żegnaj Profesorze, lecz na zawsze pozostaniesz w naszych sercach i naszej pamięci. Będzie nam dotkliwie brakowało Twoich rad, życzliwości, zaangażowania, naukowego krytycyzmu oraz rozległej wiedzy, którą poświęcałeś nauce, kształceniu młodzieży i polskiemu rolnictwu.

Prof. dr hab. Marek Marks
Przewodniczący Oddziału Olsztyńskiego
Polskiego Towarzystwa Agronomicznego